

Yeni (2017) Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Meslek Bilincinin İncelenmesi¹

DOI: 10.26466/opus.419890

*

Kamil Uygun* - Bilal Burak Arıbaş** - Mehmet Akif Karalı***

*Dr, Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Uşak/ Türkiye

E-Posta: kamil.uygun@usak.edu.tr

ORCID: [0000-0002-8971-328X](https://orcid.org/0000-0002-8971-328X)

** Bilim uzmanı, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uşak / Türkiye

E-Posta: burak.aribas@gmail.com

ORCID: [0000-0001-8497-9698](https://orcid.org/0000-0001-8497-9698)

*** Bilim uzmanı, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uşak / Türkiye

E-Posta: memet_karali@hotmail.com

ORCID: [0000-0002-9816-2520](https://orcid.org/0000-0002-9816-2520)

Öz

Bu çalışma, Sosyal Bilgiler öğretim programında meslek bilinci oluşturmaya yönelik içeriği ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Bu kapsamda MEB'in hazırlanmış olduğu (2017) sosyal bilgiler öğretim programı incelenmiştir. Program içerisinde; programın genel amaçları, öğrenme alanları, kazanımlar, beceriler, rehberlik ve değerler alanlarına yönelik içerikler incelenmiştir. İncelenen kısımlarda öğrencilerde meslek bilinci oluşturulmasına yönelik içeriğin varlığı dikkate alınmıştır. Bu çalışmayı diğer araştırmalardan ayıran taraf; yeni (2017) sosyal bilgiler öğretim programında bulunan meslek bilinci içeriğinin incelendiği ilk araştırma olmasıdır. Ayrıca bu araştırma Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında meslek ve mesleki bilinç oluşturulmasına yönelik içeriklerin ortaya konulması açısından önemlidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesini kapsamaktadır. Araştırma verileri, MEB'in hazırlanmış olduğu ilkökul ve ortaokul Sosyal Bilgiler dersi öğretim programından (2017) elde edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analizi yapılarak çözümlenmiştir. Yapılan bu çalışma ile yeni sosyal bilgiler öğretim programında yer alan genel amaçlar, öğrenme alanları, kazanımlar, beceriler, rehberlik ve değerler başlıkları altında öğrencilerde meslek bilinci oluşturulmasına yönelik içeriğin var olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, meslek bilinci, öğretim programı

¹ Bu çalışma, 1. Uluslararası Eğitim Araştırmaları ve Öğretmen Eğitimi Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Investigation of Vocational Awareness In The New (2017) Social Studies Curriculum

*

Abstract

This study was designed to reveal the contents devoted to creation of vocational awareness in social studies curriculum. In this context, social studies curriculum (2017) prepared by MoNE has been examined. Within the program, the contents of the program's general objectives, learning areas, achievements, skills, guidance and values are examined. In the examined parts, existence of the content regarding formation of vocational awareness in the students was taken into consideration. The aspect that distinguishes this research from other research is that this is the first to examine the vocational consciousness content found in the new (2017) social studies curriculum. In addition, this research is important in terms of revealing contents aimed at professions and creating vocational awareness in social studies course curriculum. Document review which is one of the qualitative research methods was used in the research. Document review involves review of written materials containing information. The research data were obtained from the curriculum of primary school and junior high school Social Studies course (2017), which was prepared by MoNE. The obtained data were analyzed by descriptive analysis. In this study, it was found that there are contents for the formation of vocational consciousness in the students under the titles of general aims, learning areas, achievements, skills, guidance and values in the new social studies curriculum.

Keywords: *Social studies, vocational consciousness, curriculum*

Giriş

Meslek; bireyin hayatını kazanmak için başvurduğu faaliyetlerin tümünü kapsayan genel bir kavramdır (Koç, 1991). Mesleki faaliyetler sonucunda bireyler, yaşamlarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan maddi ve manevi imkanları elde edebilmektedirler. Diğer bir tanıma göre ise meslek, belirli bir eğitim sonucunda elde edilen, kuralları toplum tarafından belirlenmiş ve sonucunda maddi kazanç elde edilen, sistemli olarak gerçekleşen faaliyetlerin tamamıdır (Kuzgun, 2000). Aytekin'e (2005) göre ise meslek, devamlı ve bağımsız olarak gerçekleştirilen, sadece bireyin değil aynı zamanda toplumlarında gereksinimlerini karşılayan, temellerini bilgi, yetenek, ilgi, beceri ve eğitimin oluşturduğu sonradan edinilen ve buna bağlı olarak maddi kazanç sağlanan hizmetlerdir. İlgili tanımlar dikkate alındığında, mesleki faaliyetler sonucunda maddi bir kazanç elde edilmeli ve mesleki faaliyetlerde bulunacak bireylerin belirli bir eğitim sürecinden geçmeleri gerekmektedir.

Meslekler toplumsal yaşamda iş bölümü ve iş birliği kavramları üzerinde meydana gelen uğraşlardır. Bireyler meslekleri yaşamları boyunca kendilerine uğraş alanı olarak seçerler. Günümüzde seçilebilecek olası mesleklerin sayıca fazla oluşu, işinden memnun olmayan ve sık sık iş değiştiren bireylerin çokluğu ve işverenlerin mesleki açıdan donanımlı bireyleri tercih etmeleri gibi etmenler düşünüldüğünde, meslek seçimi konusuna daha bilinçli bir şekilde yaklaşılması zorunlu hale gelmiştir (Razon). Bireylerin mesleklerine yönelik tutumları, sevgileri ve bağlılıkları mesleki bilinç kavramını önemli kılmaktadır. Her mesleğin kendisine özgü bilgi ve beceri içerdiği gerçeğinin bilindiği ortamda mesleki bilinç kavramı da mesleklerin kendine özgü durumları kadar önemli bir kavram olarak ele alınmalıdır. Baysal ve Paksoy (1999) bireylerin mesleklerine bağlılıklarını, mesleklerin birey hayatında ne kadar merkezde yer aldığı ile ilişkilendirerek açıklamışlardır. Mesleki bağlılık ilgili araştırmada mesleki bilincin bağdaştırıldığı kavram olarak göze çarpmaktadır.

Meslek seçimi bireylerin yaşamının geri kalanına oldukça etkide bulunan bir faktördür. Bireyler mesleklerini seçerken bir anlamda gelecekteki yaşamlarını belirlemektedirler. Meslek seçim süreci dinamik bir süreçtir. Mesleğe yönelik hayal kurma, araştırmalar yapma, billurlaşma ve mesleği belirleme aşamaları dinamikliğin nedeni olarak gösterilebilir

(Deniz, 2001). Meslek seçim sürecinde bulunan bireyler, çalışma yaşamları boyunca etkisi altında kalacakları çok önemli bir süreçten geçmektedirler. Eğitim yaşantıları boyunca öğrencilerin bir kısmı çoğunlukla ilgileri, istekleri ve yeteneklerinin hangi mesleki alana yatkın olduğunun bilincinde olmadan, meslekleri yeterince tanımadan, ailesinin ve arkadaş grubunun etkisi altında kalarak mesleklere yönelim gerçekleştirmektedirler. Ancak yanlış meslek seçimi sonucunda bireyler, iş yaşamları boyunca bazı pişmanlıklara kapılmakta ve mesleki doyum elde edememektedirler. Bu nedenlerden dolayı meslek seçimi, bireyler için hayati bir önem arz etmektedir (Erkalan, Calp ve Şahin: 2012). Tuzcuoğlu'na (1994) göre asıl önemli olan nokta bireyin gelişmesini ve kendini gerçekleştirmesini sağlayabilecek bir meslek seçmesi ve bu seçim esnasında hem kendisini hem de mesleği yakından tanımasıdır. Bireylerin meslek seçimi sürecinde yapacakları tercihler; aile, okul, sosyal yaşam gibi faktörlerden etkilenmektedir. Bireylerin meslek tercihinde bulunurken verdikleri kararlar, gelecekteki yaşantılarını da doğrudan etkileyecektir. Meslek bilinci edinilmeden gerçekleşecek olan mesleki tercihler, bireylerin yaşamları boyunca olumsuz durumlarla karşılaşmasına neden olmaktadır. Bu tercihler, genellikle heves ve özenme sonucunda oluşan bilinçsiz tercihler olmaktadır. Dolayısıyla birey yaşamı boyunca mesleki doyumluk ve mutluluğa erişemeyecek aynı zamanda muhtemel olarak mesleki bir başarı elde edemeyecektir. Bu yüzden meslek bilinci eğitimi ilköğretim kademesinden başlayarak meslek seçimine karar verme aşamasına kadar sürdürülmelidir (Uygun, Karalı, Arıbaş : 2017). Kuzgun'a (1986:2) göre meslek seçimi hayal kurma, araştırma, billurlaştırma ve belirleme aşamalarından oluşan dinamik bir süreçtir. Bu süreç içerisinde bazı durumlarda geri dönüşler de mümkündür. Bu durum bireylerin meslek seçerken kararsız bir ruh halinde bulduklarını göstermektedir. Bireyler seçecekleri meslekleri hayal ederken kendilerine özgü hedefler belirler ve bu hedefleri bir önem sırasına koyarlar. Örneğin; saygınlık, iş bulabilme, mesleğin maddi getirisini önemseme vs. Böylelikle bireyler yalnızca bir meslek seçmezler aynı zaman sürekli bir bağlantı içerisinde kalacakları bireyleri de seçmiş olurlar.

Sosyal Bilgiler dersi ilkökul ve ortaokul öğretim programı bireyi temel alan ve bilginin oluşturulması ve yaşama aktarılma sürecinde bireyin ön plana çıkarıldığı bir öğretim programıdır. 2017 Sosyal Bilgiler

öğretim programında; bireylerin toplum içerisinde yaşamını devam ettirebilmesini, içerisinde yaşadığı toplumun temel değerlerini tarihi süreçlerden başlayarak kavramasını, yaşamını sürdürdüğü coğrafya ve dünya ile bağlantılı olmasını, içerisinde demokrasi, eşitlik gibi temel değerlerin var olduğu milli bilinç oluşturmalarını, yaşadığı doğal çevreyi koruma ve geliştirme açısından çevre bilinci ile hareket etmesini, günümüz bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmasını, milli ekonomi bilinci oluşturmalarını ve bireylerin mesleki bilinç oluşturulması amaçlanmıştır. Günümüz sosyal ve ekonomik koşullarında etkin rol oynayabilecek bireyler yetiştirmek ve ülkenin uluslararası ortamda rekabet edilebilirliğini doğrudan ilişkilendirmeyi hedefleyen bir felsefeye sahip olan Sosyal Bilgiler öğretim programının temel amaçlarından birisi; bireyleri çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inandırmaktır. Ayrıca bireyleri, mesleki yaşantılarında gerekli olan altyapıya ulaştırmayı hedefleyen mesleki rehberlik çalışmaları; iş ve çalışma yaşamına ilişkin gerçekçi değerlendirmeler yapmayı ve bireylerin kendine uygun seçenekleri tanıması ve ilgi alanlarının farkına varmasını amaçlamaktadır (MEB, 2017).

Problem Durumu

Bu araştırma ile yeni (2017) sosyal bilgiler öğretim programında meslek bilinci oluşturulmasına yönelik içerik ortaya konulacaktır. Sosyal bilgiler dersi, meslek bilinci kazandırmayı hedefleyen bir derstir. Bu dersin öğretim programında meslek bilincinin nasıl verildiği merak konusudur. Bu kapsamda MEB'in hazırlamış olduğu sosyal bilgiler öğretim programı içeriğinde yer alan bölümlerde (genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme alanları vb.) meslek bilinci oluşturulmasına yönelik içerikler mevcut mudur? sorusu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırma, Sosyal Bilgiler öğretim programında (2017) meslek bilinci oluşturmaya yönelik içeriği ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Bu kapsamda MEB'in hazırlamış olduğu sosyal bilgiler öğretim programı incelenmiştir. Program içerisinde yer alan; programın genel amaçları,

öğrenme alanları, kazanımlar, beceriler, rehberlik ve değerler alanlarına yönelik içerikler incelenmiştir. İncelenen kısımlarda öğrencilerde meslek bilinci oluşturulmasına yönelik içeriğin varlığı dikkate alınmıştır.

Araştırmanın Önemi

Araştırma 2017 yılında hazırlanan sosyal bilgiler öğretim programında meslek bilinci oluşturulmasına yönelik içeriklerin ortaya konulması amacıyla hazırlanan ilk çalışma olması bakımından önemlidir. Daha önce yürürlükte olan öğretim programlarına yönelik aynı kapsamda yapılan çalışmalar ilgili literatürde yer almaktadır. Sosyal bilgiler öğretim programı, birçok kavram, değer, beceri ve bilinci içermektedir. Programın bütün öğelerinin aynı anda incelenmesi daha zordur. Bunların her birinin ayrı ayrı incelenmesi program açısından önemlidir. Meslek bilinci de bunlardan biridir. Bu çalışma ile meslek bilinci müstakil ve spesifik şekilde ele alınarak eğitim yöneticilerine ve sosyal bilgiler eğitimcilerine yani hem karar alıcılara hem de uygulayıcılara yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Ülkemizde Sosyal bilgiler dersi 4,5,6 ve 7. sınıflarda okutulan; ders kapsamında vatandaşlık bilinci, meslek bilinci, çevre bilinci, Atatürk ilke ve inkılapları, hukuk, Türk kültürü, ekonomi, bilim ve teknoloji gibi birçok farklı alanlardan içeriklerin öğrencilere kazandırıldığı bir derstir. MEB tarafından 2017 yılı içerisinde hazırlanan sosyal bilgiler öğretim programının içerisinde yer alan kısımlarda öğrencilerde meslek bilinci oluşturulmasına yönelik içeriklerin incelenmesi araştırma kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Araştırma, sosyal bilgiler öğretim programı ile sınırlı kalmıştır. Program içerisinde yer alan; programın genel amaçları, öğrenme alanları, kazanımlar, beceriler, rehberlik ve değerler kısımlarına yönelik var olan içerikler incelenmiştir. MEB tarafından hazırlanarak bakanlığa bağlı okullarda ders kitabı olarak okutulan kitaplar veya herhangi farklı kaynakların incelenme durumu mevcut değildir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 187) . Araştırmanın amacına uygun olması, veriye ulaşmanın kolay ve ekonomik olması nedeniyle doküman incelemesi tercih edilmiştir. Doküman incelemesi yapılırken kullanılabilir olan birden fazla dokümanlardan (yazılı, sesli, görüntülü, gizli vb. dokümanlar) yalnızca yazılı doküman olarak MEB'in hazırlanmış olduğu 2017 sosyal bilgiler öğretim programı kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma kapsamında veri toplanacak dokümanlar incelendiğinde araştırmanın kapsamı ve sınırlılıkları nedeniyle yalnızca MEB tarafından hazırlanan 2017 sosyal bilgiler öğretim programı kullanılmıştır. Programdaki bölümlerin tamamında meslek bilincinin olup olmadığı incelenmiştir. İncelenen bölümlerden elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Ekonomik ve güvenilir olması nedeniyle içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

İçerik analizinde amaç, bulunan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde uygulanan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli çerçevede bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2005: 227). Öncelikle Sosyal Bilgiler öğretim programı birçok kez okunmuş ve meslek bilinci ile ilgili veriler düzenlenmiştir. İlişkili temalar oluşturulmuştur. İlişkilerle ilgili Sosyal bilgiler öğretim programından doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın bu bölümünde Sosyal Bilgiler öğretim programı (2017) içerisinde yer alan; Programın genel amaçları, öğrenme alanları, beceriler, değerler, rehberlik ve kazanımlar kapsamında meslek ve meslek bilincine yönelik içerik ortaya konulacaktır.

Programın Genel Amaçları Kapsamında Meslek Bilinci İçeriği

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının genel amaçları Türk Milli Eğitim Temel Kanununda ifade edilen genel amaçlar ve temel ilkelere uygun olarak hazırlanmıştır. Bu kapsamda, Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı içerisinde toplam 18 genel amaç bulunduğu saptanmıştır. Genel amaçlar içerisinde 3 amaç bireylerde mesleki bilinç oluşturmaya doğrudan veya dolaylı olarak katkı yapmaktadır. Programda, öğrencilerde meslek bilinci oluşturmaya yönelik genel amaçlardan; *“Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları”*, *“Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmaları amaçlanmaktadır”* ve *“Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde milli ekonominin yerini kavramaları”* maddeleri bu durumu kanıtlamaktadır.

Öğrenme Alanları Kapsamında Meslek Bilinci İçeriği

Öğretim programı içerisinde yer alan öğrenme alanlarından *“Üretim, Dağıtım ve Tüketim”* öğrenme alanı kapsamında öğrencilerin; Girişimcilik ve Ekonomi kavramlarını öğrenmeleri amaçlanmıştır. Programda yer alan bu kavramlar bireylerde dolaylı olarak meslek bilinci oluşturmaya yönelik olduğu görülmüştür. Aynı öğrenme alanı içerisinde yer alan *“öğrencilerin meslekleri tanıyarak ilgi duydukları mesleklerin gerektirdiği özellikleri bilmesi hedeflenmiştir”* maddesi bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Beceriler Kapsamında Meslek Bilinci İçeriği

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan temel beceriler *“Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”* esas alınarak hazırlanmıştır. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ), Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan; ilk, orta ve yükseköğretim dahil mesleki, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yolları ile kazanılan tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesidir. Türkiye yeterlilikler çerçevesinde; ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme,

sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yeterlilikler, inisiyatif alma ve girişimcilik algısı, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere toplam 8 yeterlilik vardır. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı başta sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler alanı olmak üzere diğer yetkinlik alanlarının becerileri ile güçlü ilişkiler içerisindedir. Burada araştırma kapsamında önemli olan yetkinlik “İnisiyatif alma ve girişimcilik” yetkinliğidir. Öğretim programında yer alan bu yetkinlik alanında; bir kişinin güçlü ve zayıf yönlerini tartışarak tanımlama becerisi kazanması ve gerektiğinde değer biçme ile risk alması gereklidir. Diğer bir ifade ile; bireylerin düşüncelerini eyleme dönüştürme yetkinliğidir. Yani amaçlara ulaşmak için proje planlama ve yürütmenin yanında yaratıcılık, yenilik ve risk almayı da içerir. Bu yetkinlik alanı sosyal bilgiler dersi kapsamında verilecek beceriler içerisinde bireylerde meslek bilinci oluşturulmasına yönelik içerikleri temellendirdiği görülmüştür. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı içerisinde bulunan becerilerden; “girişimcilik, iş birliği, öz denetim, problem çözme, yenilikçi düşünme” becerileri bireylerde mesleki bilinç oluşturulması ile ilişkili olan becerilerdir.

Değerler Eğitimi Kapsamında Meslek Bilinci İçeriği

Öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik gelişimleri sağlamak amacıyla Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında değer eğitimi yapılması amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında öğretim programında yer alan değerler; adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik ve yardımseverlik olarak ifade edilmektedir. Sosyal bilgiler dersi öğretim programı içerisinde yer alan değerlerden; “Çalışkanlık, dayanışma, sorumluluk ve tasarruf” değerleri bireylerde meslek bilinci oluşturulmasına yönelik içerikler kapsamında değerlendirildiği görülmüştür.

Rehberlik Kapsamında Meslek Bilinci İçeriği

Öğretim programında yer alan rehberlik çalışmalarının amacı; bireylerin gizil güçlerinin, kapasitelerinin ortaya konulması ve bunların geliştirilmesi, yeteneklerin kullanılması ile birlikte bireylerin kendini gerçekleştire-

tırme durumlarına yardımcı olmaktır. Bu kapsamda Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yapılacak rehberlik çalışmaları ile bireylerin “*eğitsel ve mesleki gelecekleri için gerekli alt yapıya ulaşmaları amaçlanmıştır*”. Bu amaç bireylerin ilerleyen süreçlerde meslek seçimlerinin temellerinin sosyal bilgiler öğretim programı ile oluşturulmasına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Programın rehberlik bölümünde yer alan farklı amaçların; “*bireylerin okula ve çevreye etkin olarak uyum sağlamaları*”, “*potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırmaları*”, “*kendilerini tanımaları kabul etmeleri ve geliştirmeleri*”, “*başkalarını anlamaları, kabul etmeleri ve kişilerarası etkileşim becerilerini geliştirmeleri*”, “*topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirmeleri*”, “*hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranış geliştirmeleri*” olarak ifade edildiği görülmüştür.

Kazanımlar Kapsamında Meslek Bilinci İçeriği

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı içerisinde; 4, 5, 6 ve 7. sınıflara yönelik verilen kazanım sayıları tabloda verildiği şekildedir.

Tablo 1: Sosyal bilgiler dersi toplam kazanım sayıları

4.Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	Toplam
33 Kazanım	34 Kazanım	35 Kazanım	32 Kazanım	134 Kazanım

4.Sınıf Sosyal Bilgiler dersi içerisinde toplam 33 kazanım yer almaktadır. Bu kazanımlar incelendiğinde bireylerde meslek bilinci kazandırılmasına yönelik toplam 3 kazanımın mevcut olduğu saptanmıştır. Bu kazanımlardan 2 tanesi Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında iken 1 tanesi ise Birey ve Toplum öğrenme alanında yer aldığı görülmüştür. Bu kazanımlar; “*Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanır*”, “*istek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar*” ve “*ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır*” olarak ifade edilmiştir. Kazanımlarda bireylerin kendilerini tanımaları, bilinçli seçimler yapabilmeleri ve ekonomik faaliyetler hakkında bilgi sahibi olmaları öğretim programında meslek bilinci oluşturulmasına yönelik içeriklerin varlığını desteklemektedir.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi kapsamında toplam 34 kazanım yer almaktadır. Bu kazanımlar içerisinde 7 kazanımın 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde bireylerde meslek bilinci kazandırılmasına yönelik kazanımlar olduğu saptanmıştır. Bu kazanımların; birey ve toplum, bilim, teknoloji ve toplum, üretim, dağıtım ve tüketim ve küresel bağlantılar öğrenme alanları içerisinde yer aldıkları görülmüştür. Öğretim programı içerisinde 5. sınıf kazanımları arasında yer alan; *“katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği hak ve sorumluluklara uygun davranır, yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır, yaşadığı bölgenin ekonomik faaliyetlerinin belirler, İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir, yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanır, ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde yaşadığı ilin yerini ve önemini araştırır, toplumun ilgi istek ve ihtiyaçlarını araştırarak bunları karşılamaya yönelik yenilikçi fikirler önerir ”* kazanımların öğrencilerde meslek bilinci oluşturulmasına yönelik içeriğin varlığını ispatlar nitelikte olduğu bulunmuştur.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi kapsamında toplam 35 kazanımın yer aldığı tespit edilmiştir. Bu kazanımlar içerisinde 4 kazanımın 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde bireylerde meslek bilinci kazandırılmasına yönelik kazanımlar olduğu saptanmıştır. Bu kazanımların; üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı içerisinde yer aldıkları ortaya çıkmıştır. Öğretim programı içerisinde; *“ülkemizin kaynakları ile ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir, Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar, Türkiye ekonomisinin gelişmesi ile nitelikli insan gücü arasındaki ilişkiyi açıklar, ilgi duyduğu mesleklerin getirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırır”* kazanımları öğrencilerde meslek bilinci oluşturulmasına yönelik içeriğin var olduğunu kanıtlamaktadır.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi kapsamında toplam 32 kazanımın yer aldığı görülmüştür. Bu kazanımlar içerisinde 3 kazanımın 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde bireylerde meslek bilinci kazandırılmasına yönelik kazanımlar olduğu saptanmıştır. Bu kazanımların; üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı içerisinde yer aldıkları bulunmuştur. Öğretim programında yer alan; *“tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanır, dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslekleri dikkate alarak mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar, Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim alanında meydana getirdiği değişimleri analiz eder”* kazanımları programın öğrencilerde

meslek bilinci oluşturmasına yönelik içeriğin var olduğunu kanıtlar niteliktedir.

İlgili literatür incelendiğinde, daha önceden sosyal bilgiler programlarında meslek bilinci içeriklerinin incelenmediği görölmüştür. Dolayısıyla diğer çalışmalarla bir karşılaştırma yoluna gidilememiştir. Fakat alan yazında, bireylerde meslek seçimi ve meslek bilinci oluşturulmasını veya bu bilincin ölçölmesini amaçlayan bir takım çalışmalar mevcuttur. Özen (2010) araştırmasında, ilkokul 7. sınıf öğrencilerinin meslekleri tanımaları ve seçmeleri ile ilgili algıları üzerinde televizyonun önemli bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu çalışma öğrencilerin izlediği televizyon programlarının, seçtikleri meslekleri doğrudan etkilediğini aynı zamanda ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleri azaldıkça meslek seçiminde televizyonun etkisinin de arttığını gözler önüne sermektedir. Bu sonuçtan hareketle öğrencilerin meslek seçiminde kararlarını etkileyebilecek durumlara karşı, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kapsamında sunulan beceriler ve değerlere paralel olarak bir bilinç oluşturulabilir. Akhan ve Demirezen'in (2013) yaptığı çalışma sonucunda, ilköğretim öğrencilerinin meslek seçimi konusunda bilinçli oldukları ve mesleki değerler konusunda duyarlı oldukları ortaya konmuştur. Bu durum daha önceki öğretim programında (2005) verilmek istenen mesleki bilincin amacına ulaşabildiğini göstermektedir.

Sonuç

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan genel amaçlar içerisinde 3 genel amaçta birisi doğrudan, ikisi dolaylı olarak bireylerde meslek ve mesleki bilinç oluşturulması amaçlandığı görölmüştür. Dersin genel amaçları içerisinde bireylerin kendi ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmaları mesleki rehberlik programlarına yer alan yaklaşımlara paralellik göstermekte olduğu görölmüştür. Programda yer alan öğrenme alanları açıklanırken yalnızca "Üretim, Dağıtım ve Tüketim" öğrenme alanında meslek ve meslek bilincine yönelik içeriğin doğrudan yer aldığı saptanmıştır. Programın beceriler kısmında; TYÇ'de yer alan 1 yetkinlik ve 5 becerinin bireylerde meslek ve mesleki bilinç oluşturulmasına yönelik doğrudan veya dolaylı olarak ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Programda yer alan değerler eğitimi kısmında; bireylerde meslek ve

mesleki bilinç oluşturulmasına yönelik olarak toplam 4 değerin olduğu görülmüştür. Programda öğrenme alanları içerisinde verilen kazanımlardan; 4. sınıfta 3 kazanım, 5. sınıfta 7 kazanım, 6. sınıfta 4 kazanım, 7. sınıfta 3 kazanım olmak üzere toplam 17 kazanımda meslek ve mesleki bilinç oluşturulmasına yönelik içeriğin mevcut olduğu görülmüştür. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında 5. sınıf düzeyinde meslek ve mesleki bilinç oluşturulmasına yönelik kazanımlarının diğer sınıf düzeylerinden daha fazla sayıda yer aldığı görülmüştür. Yapılan bu çalışma ile hazırlanan yeni Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında meslek ve mesleki bilinç oluşturulmasına yönelik içerik incelenmiştir. Bu çalışmadan hareketle ilerleyen süreçlerde daha önce yürürlükte olan Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında meslek ve mesleki bilinç oluşturulmasına yönelik içerikler karşılaştırılabilir. Öğretim programından hareketle hazırlanan ders kitapları incelenerek çalışma genişletilebilir ve bu sayede içeriğin eksik yada yeterli düzeyde olup olmadığına yönelik fikir oluşumu sağlanabilir.

EXTENDED ABSTRACT

**Investigation of Vocational Awareness In The New
(2017) Social Studies Curriculum**

*

Kamil Uygun - Bilal Burak Arıbaşı – Mehmet Akif Karalı

Uşak University

Introduction

Vocation; is a general concept that cover the whole of the activities that the individual resorted to in order to win is life (Koç, 1991). As a result of professional activities, individuals are able to obtain the material and spiritual opportunities means necessary for their survival. According to another definition, vocation is the whole of the activities that are achieved as a result of a specific education, whose rules are determined by the society and which result in material gain, and which are realized systematically (Kuzgun, 2000).

The curriculum of the Social Studies course is a curriculum based on the individual and in which the individual is brought to the forefront in the process of transferring to life and creating of knowledge. Some of the objectives of the Social Studies curriculum are related to vocational awareness. 2017 Social Studies curriculum; aims to enable individuals to continue their lives in society, to create awareness of national economy and to create vocational awareness. The importance of working in social life is to convince the individual that every vocation is necessary and respectful(MEB, 2017).

Objective of the Study

The research was designed to reveal the content of creating a vocational awareness in the Social Studies curriculum (2017). In this context, the

Social Studies curriculum prepared by the Ministry of National Education (MEB) has been examined. In the program; the contents of the program's general objectives, areas of learning, achievements, skills, guidance and values are examined. In the examined parts was taken into consideration the content existence for the formation of vocational awareness in the students.

Method

In the study were used document review by qualitative research methods. Document review includes examination of written materials containing information (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 187) Suitable for the purpose of research, because it is easy and economical to reach the data, it is preferred to the document review. The data were obtained from the 2017 Social Studies curriculum prepared by MEB.

Results

Content Within The Scope Of The General Objectives of the Program

The general objectives of the curriculum of the Social Studies course have been prepared in accordance with the general objectives and basic principles stated in the Basic Law of Turkish National Education. Within this scope, it is determined that there are 18 general aims within the curriculum of Social Studies course. Within the general objectives, 3 goals contribute directly or indirectly to the creation of vocational awareness in the individuals.

Vocational Awareness Content Within the Scope of Learning Areas

Within the scope of learning area of "Production, Distribution and Consumption" learning areas within the curriculum, it is aimed that students learn the concepts of Entrepreneurship and Economy. It is seen that these concepts in the program are aimed in establishing indirectly vocational awareness in individuals.

Vocational Information Content Within the Scope of Skills

The curriculum of the Social Studies course has strong relations with the skills of other areas of competence, primarily the field of competences related to social and citizenship. The competence that is important in the scope of the research here is the competence of "Competence of initiative and entrepreneurship". In this field of competence in the curriculum, a person has to gain the ability to identify by discussing their strengths and weaknesses and it is necessary to take risks with valuing when necessary. In other words; it is the competence to transform the thoughts of individuals. In order to achieve the objectives, it includes project planning and execution, as well as creativity, innovation and risk taking. It is seen that this competence field is based on the contents for creating vocational awareness in individuals within the skills to be given within the scope of Social Studies course. From the skills in the curriculum of Social Studies course; "entrepreneurship, business association, self-regulation, problem-solving, innovative thinking" skills are skills associated with vocational awareness building in individuals.

Vocational Awareness Content Within the Scope of Values Education

In order to provide a healthy, consistent and balanced personality development of the students, it has been seen that the social sciences curriculum aims to provide value education. From the values in the social studies course curriculum; The values of "diligence, solidarity, responsibility and saving" were evaluated within the scope of contents for forming vocational awareness in the individuals.

Vocational Awareness Content Within The Scope Of Guidance

The purpose of the guidance studies in the curriculum; is to help that the presentation of the capacities of the individual's latent powers, their development, and the use of their abilities as well as the self-realization of the individual. In this context aimed at reaching the necessary infrastructure for the individual's educational and vocational future and guidance activities to be carried out in the curriculum of Social Studies course. It

has been seen that that the basis of vocational selection in the following processes of individuals is to be established with the Social Studies curriculum.

Vocational Awareness Content Within The Scope Of Acquisitions

There are total 33 acquisitions in the 4th class Social Studies course. When these acquisitions are examined, it is seen that there are total 3 gains for giving the vocational awareness in the individuals. It was found that 2 of these acquisitions were in the field of learning Production, Distribution and Consumption, 1 of them was in the field of learning Individual and Community.

It has been observed that there are total 34 acquisitions within the scope of 5th the class Social Studies course. Among these acquisitions, it was determined that the 7 acquisitions are the acquisitions aimed to gain vocational awareness in the 5th class Social Studies course. It has been observed that these acquisitions are included in the learning areas of individuals and society, science, technology and society, production, distribution and consumption and global connections.

There are total 35 acquisitions within the scope of 6th the class Social Studies course. Among these acquisitions, it was determined that the 4 acquisitions are the acquisitions aimed to gain vocational awareness in the 6th class Social Studies course. It has been revealed that these acquisitions are in the area of learning production, distribution and consumption.

It has been observed that there are total 32 acquisitions within the scope of 7th the class Social Studies course. Among these acquisitions, it has been determined that the 3 acquisitions are the achievements aimed at providing vocational awareness to the individuals in the 7th class Social Studies course. These acquisitions are within the field of learning production, distribution and consumption.

Discussion, Conclusion and Recommendations

It has been seen that one directly and two indirectly, from 3 general aims within the general objectives of in the curriculum of Social Studies course

aims to create vocational and vocational awareness in individuals. It has been observed that the general objectives of the course are to make individuals aware of their own interests, wishes and abilities and to show parallelism with the approaches in vocational guidance programs. While explaining the learning areas in the program, it was observed that only the content of vocational and vocational awareness in the field of learning “Production, Distribution and Consumption” was directly included. In the skills section of the program; It has been observed that 1 competence and 5 skills in the TYÇ are directly or indirectly related to the creation of vocational and vocational awareness in the individuals. In the values education section of the program; it is seen that there are total 4 values for creating vocational and vocational awareness in the individuals. The achievements within the learning areas in the program; It was found that there are contents for creating vocational and vocational awareness in total 17 acquisitions including 3 acquisition in 4th class, 7 acquisition in 5th class, 4 gains in 6th class and 3 acquisition in 7th class. It has been observed that in the Social Studies course curriculum, the achievements of establishing vocational and vocational awareness at the 5th class level take place more than the other class levels. In the curriculum of the new Social Studies course prepared with this study was examined content in order to create vocational and vocational awareness.

Looking at the literature, it has been observed that in the earlier Social Studies programs have not been examined of contents in vocational awareness. Therefore, a comparison with other studies could not be achieved. However, in the field, there are a number of studies aiming at to create vocational selection and vocational awareness in the individuals or the measurement of this awareness. In Özen (2010) study, it shows that television has an important influence on the perceptions about recognition of vocational and selection of vocational. of primary school 7th class students. In addition, this study shows that the television programs monitored by the students directly affect the vocational they choose, while the social-economic levels of the families decrease and the television's influence in the selection of vocational increases. Based on this result, it can be created an awareness in parallel with the skills and values offered in the Social Studies Curriculum against the situations that

may affect the decisions in the selection of vocational of the students. As a result of Akhan and Demirezen's research (2013), it has been revealed that primary school students are conscious about the selection of vocational and are sensitive about vocational values. This situation shows that the vocational awareness that is wanted to be given in the previous curriculum (2005) can reach its purpose.

After this study, the following may be recommended: The contents for creating vocational and vocational awareness in the Social Studies course curriculum previously in force in the following processes can be compared. The study can be expanded by examining the textbooks prepared with the movement of the learning program and in this way, the idea of whether the content is incomplete or not is sufficient can be provided.

Kaynakça / References

- Akhan, N.E., Demirezen, S. (2013). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde gördükleri meslek seçimi konularındaki değerleri kazanma düzeyler. *Turkish Studies Dergisi*, 8 (3), 1-15.
- Aytekin, A., (2005). *Meslek seçimini etkileyen sosyoekonomik ve kültürel faktörler Isparta örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Baysal, A., Paksoy, M. (1999). Mesleğe ve örgüte bağlılığın çok yönlü incelemesinde meyer-allen modeli. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 28 (1), 7-15.
- Deniz, S. (2001). Bireyin meslek seçimini etkileyen kaynaklar: Yeni teknolojilerden internet. *Muğla Üniversitesi S.B.E Dergisi*, 6, 1-9.
- Erkalan, M., Calp, H., Şahin, İ. (2012). Çoklu zekâ kuramından yararlanılarak meslek seçiminde kullanılacak bir uzman sistem tasarımı ve gerçekleştirilmesi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 5 (2), 49-55.
- Koç, H. (1991). *İş ve insan ilişkileri*. Ankara: Gazi Büro.
- Kuzgun, Y. (1986). *Mesleki rehberlik gereksinmesi, uygulamalar ve sorunlar: Eğitimde psikolojik hizmetler ve sorunları*. Ankara: Şafak Ofset Matbaası.

- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- MEB. (2017). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özen, Y. (2010). Televizyon'un ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin meslek seçimiyle ilgili algılarına etkisi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 1 (2), 61-80.
- Razon, N. (1983). Meslek seçimi ve mesleğe yönelme. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 8 (43), 23-31.
- Tuzcuğlu, S. (1994). Meslek seçimi ve önemi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 265-280.
- Uygun, K., Karalı, M.A., Arıbaş, B.B. (2017) Ortaokul Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Meslek Bilincinin İncelenmesi. *VI. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu Bildiri Özet Kitapçığı*, 349.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Uygun, K., Arıbaş, B. B. ve Karalı, M. A. (2018). Yeni (2017) Sosyal bilgiler öğretim programında meslek bilincinin incelenmesi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1897-1916. DOI: 10.26466/opus.419890